

Naucz mnie pięknie mówić, czyli kilka słów o rozwoju mowy dziecka

Mowa dla dorosłych jest niemal tak naturalna jak oddychanie. Codziennie za pomocą słów wyrażamy nasze myśli, uczucia w sposób płynny i spontaniczny. Jednak mowa nie jest umiejętnością wrodzoną. Dziecko uczy się jej latami poprzez naśladowanie. Z początku rozumie je tylko najbliższe otoczenie (rodzice, opiekunowie), a stopniowo wszyscy, z którymi rozmawia. Rozwój mowy u zdrowego dziecka kształtuje do 6/ 7 roku życia.

Jak przebiega rozwój mowy dziecka?

Kształtowanie się mowy dziecka przebiega w czterech etapach: okres melodii (0 – 1 rok życia), okres wyrazu (1 – 2 rok życia), okres zdania (2 – 3 rok życia), okres swoistej mowy dziecięcej (3- 7 rok życia). Pierwsze nazwy pojawiają się około 11-12 miesiąca życia dziecka, w tym czasie rozwija się słuch fonematyczny, co daje podstawę naśladowania mowy otoczenia. Dziecko roczne mówi ze zrozumieniem od 3 do 5 wyrazów. Najwięcej nowych słów dziecko przyswaja sobie w okresie zdania.

Warto wiedzieć ...

TRZYLATEK:

- Powinien prawidłowo wymawiać wszystkie samogłoski (za wyjątkiem nosowych: ą, ę, które mogą brzmieć jak „om”, „em”), spółgłoski: p, b, m, f, w, t, d, n, l, ś, ź, ć, dź, ń, k, ch, j, ł. Głoski: sz, ż, cz, dż, oraz s, z, c, dz mogą być wymawiane jako ś, ź, ć, dź.
- Zamiast r wymawia l (a nie jak do tej pory j) co jest normalne ponieważ głoska r jest jedną z najtrudniejszych do wymowy dla dziecka, np. liba – ryba.
- Rozumie co się do niego mówi i spełnia proste polecenia.
- Wypowiada kilkuwyrazowe zdania, mówi chętnie i dużo (używa około 1000 słów).
- Dziecko jeszcze nie odmienia poprawnie, np. „*Nie ma moich spodniów*”.
- Zadaje pytania, nie zawsze jasno sprecyzowane.

Rodzicu: Jeśli dziecko wymawia zamiast kot- tot, tubet zamiast kubek lub mówi z językiem między zębami, to warto to skonsultować z logopedą.

CZTEROLATEK:

- Zadaje bardzo dużo pytań (po co?, jak?, dlaczego?), używa około 1500 słów.
- Rozumie polecenia i wyrażenia przyimkowe, np. na, pod, obok, za itp.
- Rozpoznaje i nazywa podstawowe kolory.
- Potrafi mówić o przeszłości, teraźniejszości i przyszłości, chociaż czasem myli określenia, np. jutro byłem w parku, wczoraj będę miał urodziny.
- Stosuje neologizmy dziecięce, np. kredówki to kolorowanki, słoneczkować – opalać się, czytacz – na osobę, która dużo czyta.
- Powinien wymawiać: s, z, c, dz (twardo, z zamkniętymi zębami); głoski: sz, ż, cz, dż mogą być wymawiane jako: s, z, c, dz.
- Głoskę r nadal może wymawiać jako l. Nie należy zmuszać dziecka do prawidłowej wymowy tej głoski, ponieważ może dojść do wytworzenia nieprawidłowego dźwięku, np. r – tylnojęzykowe.

Rodzicu: jeśli dziecko mówi z językiem między zębami, zamiast r wymawia ł, np. rakietka to łakietka lub wymawia r w sposób zniekształcony (dziwne brzmienie tej głoski) warto zgłosić się do logopedy.

Jak wspomagać rozwój mowy naszego dziecka?

- Dbajmy o drożność nosa, dziecko nie powinno oddychać ustami. Ważne jest wyleczenie infekcji górnych dróg oddechowych, szczególnie długich katarów i chrypek.
- Podawaj do jedzenia pokarmy wymagające gryzienia (są to naturalne ćwiczenia mięśni odpowiadających za prawidłową wymowę).
- Unikajmy podawania dziecku smoczka, zwracajmy również uwagę na to, aby nie ssało palca. Takie nawyki mogą doprowadzić do wad zgryzu, a w konsekwencji do wad wymowy.
- Jak najczęściej rozmawiaj ze swoim dzieckiem. Pozwól mu mówić i słuchać.
- Jesteśmy wzorem dla naszego dziecka, dlatego mówmy poprawnie. Nie spieszczaj mowy, nie zdrabniaj słów ani nie naśluduj mowy dziecka.

- Zwróć uwagę na to czy dziecko dobrze słyszy. Pamiętajmy, że dobry słuch to dobry start w mówieniu. Bawmy się z dzieckiem w zabawy słuchowe, np. źródło dźwięku. Kładziemy w pokoju pozytywkę i pytamy: *Co słyszysz?*, *Gdzie dzwoni?*.
- Ćwiczenia oddechowe są bardzo ważne dla mówienia, np. dmuchanie na gorącą zupę, zdmuchiwanie z dłoni płatków kosmetycznych, waty itp.
- Gimnastyka buzi i języka to bardzo istotne ćwiczenia artykulacyjne. Można je wykonywać podczas codziennych czynności, np. mycia zębów. Bawmy się z naszymi dziećmi w robienie dziwnych min przed lustrem.
- Czytajmy, czytamy i jeszcze raz czytamy. Pytajmy dziecko o obrazki. Uczmy prostych wierszyków.
- Cierpliwie odpowiadajmy na każde pytania.

Opracowała: mgr Agnieszka Koziół

Literatura:

M. Czarnecka-Zreda, H. Strojewska (red.), Zabawy logopedyczne dla przedszkolaków. Materiały dla logopedów i nauczycieli”, Wydawnictwo Raabe Warszawa 2012.

M. Ligęza, Podstawy psycholingwistyki rozwojowej, w: Logopedia – pytania i odpowiedzi, red. T. Galkowski, G. Jastrzębowska, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2003.